

AH-IV/Sanskrit-401C-8/19

B.A. 4th Semester (Honours) Examination, 2019**SANSKRIT****Paper : 401C-8****(Critical Survey of Classical Sanskrit Literature)****Course ID : 40911****Time: 2 Hours****Full Marks: 40***The figures in the margin indicate full marks.**Candidates are required to give their answer in their own words
as far as practicable.*

1. पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः। एकस्योत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च प्रदेयम्। 2×5=10
- (क) महाकविकालिदासविरचितं महाकाव्यद्वयं किम्?
- (ख) व्याकरणशास्त्रे प्रसिद्धमुनित्रयस्य नाम लिखत।
- (ग) भर्तृहरिविरचितं शतकत्रयं किम्?
- (घ) पुराणानि कति? तेषां नामानि लिखत।
- (ङ) 'उपनिषद्'— इत्यस्य कः अर्थः? कासाञ्चन तिसृणामुपनिषदां नामानि लिखत।
- (च) वेदाः कति? तेषां नामानि लिखत।
- (छ) कविजयदेवप्रणीतस्य प्रसिद्धकाव्यस्य नाम किम्?
2. कासाञ्चन चतसृणां टीकाः संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च प्रदेयाः। 5×4=20
- (क) श्रीमद्भगवद्गीता
- (ख) श्रीमद्भागवतम्
- (ग) व्याकरणमहाभाष्यम्
- (घ) गीतगोविन्दम्
- (ङ) स्वप्नवासवदत्तम्
- (च) उत्तररामचरितम्

3. कश्चन एकः प्रश्नः संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च समाधेयः।

10×1=10

(क) महाकविकालिदासप्रणीतानां नाटकानां परिचयः संक्षेपेण प्रदेयः।

(ख) भारतीयसमाजे भारतीयसाहित्ये च रामायणस्य प्रभावः आलोच्यताम्।

(ग) संस्कृतकथासाहित्यस्य अवदानं लिख्यताम्।

AH/Sanskrit-402/C-9/19

B.A. 4th Semester (Honours) Examination, 2019

SANSKRIT

Paper : 402 C-9

(History of Indian Philosophy)

Course ID : 40912

Time: 2 Hours

Full Marks: 40

The figures in the margin indicate full marks.

*Candidates are required to give their answers in their own words
as far as practicable.*

1. एतेषु कश्चन एको देवनागरीलिप्या संस्कृतभाषया च समाधेयः। 10×1=10
- (क) चार्वाकाणां देहात्मवादविषये वैशद्येन आलोचनीयम्।
(ख) सांख्यानां सत्कार्यवादविषये लघुप्रबन्धो लेख्यः।
(ग) वैशेषिकाणां परमाणुकारणतावादविषये आलोचना कार्या।
(घ) वेदान्तदर्शनमते अज्ञानस्वरूपं प्रकटनीयम्।
2. यथेच्छं चतुर्णां टीकाः संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च लेखनीयाः। 5×4=20
- (क) न्यायसम्मतं प्रमाणम्
(ख) मीमांसादर्शनम्
(ग) सांख्यसम्मतं प्रकृतिस्वरूपम्
(घ) योगदर्शनप्रोक्तानि अष्टाङ्गानि
(ङ) वेदान्तदर्शनस्य अनुबन्धचतुष्टयम्
(च) स्याद्वादः
(छ) बौद्धदर्शनोक्तः अष्टाङ्गिकमार्गः
3. पञ्चानाम् उत्तराणि लेख्यानि। एकस्य प्रश्नस्य उत्तरम् अवश्यमेव संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च लेख्यम्। 2×5=10
- (क) भारतीयदर्शनं कतिविधम्? कानि च तानि?
(ख) आस्तिकदर्शनं नाम किम्? केषां दर्शनानां तत्र अन्तर्भावः?
(ग) चार्वाकमते आत्मा कः? तन्मते कथं मुक्तिः?

- (घ) चतुर्णां बौद्धदार्शनिकानां नामनि लेख्यानि ।
(ङ) वेदान्तदर्शनमते कति प्रमाणानि? कानि च तानि?
(च) योगसूत्रस्य रचयिता कः? तद्ग्रन्थस्य भाष्यं केन रचितम्?
(छ) वैशेषिकमते कति पदार्थाः? के च ते?
(ज) सांख्यदर्शने कति तत्त्वानि सन्ति? पञ्चानां नामनि लेख्यानि ।
-

AH-IV/Sanskrit-403C-10/19

B.A. 4th Semester (Honours) Examination, 2019**SANSKRIT****Paper : 403C-10****(Linguistics and Language)****Course ID : 40913****Time: 2 Hours****Full Marks: 40***The figures in the margin indicate full marks.**Candidates are required to give their answer in their own words
as far as practicable.*

1. अधोलिखितेषु पञ्चानां प्रश्नानामुत्तरं प्रदेयम् । तेषु एकस्य प्रश्नस्योत्तरमवश्यमेव संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च लेख्यम् ।
2×5=10
 - (क) संस्कृतेन सह साक्षात् सम्बन्धान्वितं ध्वनिसूत्रं किम्?
 - (ख) इन्दो-इउरोपीयभाषायाः प्रधानं विभागद्वयमुल्लिख्यताम् ।
 - (ग) चतसृणाम् आर्येतरभाषाणां नामानि लिख्यन्ताम् ।
 - (घ) हिट्टाइटभाषायाः प्राचीनतमं निदर्शनं कुत्राविष्कृतम्? निदर्शनमिदं कया लिप्या च लिखितम्?
 - (ङ) तुलनामूलक-भाषातत्त्वस्य जनकः कः? कया कया भाषया च सह संस्कृतभाषायाः सादृश्यं दृश्यते?
 - (च) इदानीम् उपलभ्यमानयोः इन्दो-इउरोपीयभाषान्तर्गतयोः द्वयोः शाखयोः उल्लेखं कुरु ।
 - (छ) सतम्-गुच्छस्य मुख्याः भाषाः उल्लिख्यन्ताम् ।
2. अधोनिर्दिष्टेषु यथेच्छं विषयचतुष्टयमवलम्ब्य संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च टीका लेख्या ।
5×4=20
 - (क) ग्रीमनियमः
 - (ख) अपश्रुतिः
 - (ग) नोयाम् चम्स्कः
 - (घ) आवेस्ता
 - (ङ) शतम्-केन्तुम्-वर्गयोः निरूपणम्
 - (च) समीभवनं वर्णागमश्च
 - (छ) इन्दो-इउरोपीयभाषा

3. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु एकस्य उत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च लेख्यम्।

10×1=10

(क) अर्थपरिवर्तनकारणानि सविशदम् आलोच्यन्ताम्।

(ख) वैदिकसंस्कृत-लौकिकसंस्कृतयोः पार्थक्यमालोच्यताम्।

(ग) भाषाविज्ञाने यास्काचार्यस्य अवदानमालोच्यताम्।

AH-IV/Sanskrit-404GE-4/19

B.A. 4th Semester (Honours) Examination, 2019**SANSKRIT****Paper : 404GE-4****(Dharmaśāstra & Upaniṣad)****Course ID : 40914****Time: 2 Hours****Full Marks: 40***The figures in the margin indicate full marks.**Candidates are required to give their answer in their own words
as far as practicable.*

1. यथेच्छम् एकः प्रश्नः समाधेयः। 10×1=10
 ये कोनो एकटि प्रश्नेर उन्नेर दाओ।
 (क) मनुसंहितानुसारं राज्ञ उत्पत्तिविषयमाश्रित्य निबन्धो लेख्यः।
 मनुसंहितानुसारे राज्ञार उत्पत्ति विषये निबन्ध लेखो।
 (ख) मनुसंहितानुसारेण दुर्ग कतिविधम्? मनुसंहितानुसारं दुर्गम् अधिकृत्य एकः निबन्धः लेखनीयः। 1+1+8=10
 मनुसंहितानुसारे दुर्ग कय प्रकार? मनुसंहितानुसारे 'दुर्ग' अबलम्बने निबन्ध लेखो।
 (ग) ईशोपनिषदम् अवलम्ब्य आत्मनः स्वरूपम् प्रतिपाद्यताम्।
 ईशोपनिषद् अबलम्बन करे आत्मार स्वरूप प्रतिपादन करो।
2. यथाभिलषितं द्वयोः श्लोकयोः सप्रसङ्गव्याख्या संस्कृतभाषया देवनागरीलिपिम् आश्रित्य करणीया। 5×2=10
 ये कोनो दूटि श्लोकेर संस्कृतभाषाय ओ देवनागरीलिपिते सप्रसङ्ग व्याख्या करो।
 (क) अपि यत् सुकरं कर्म तदप्येकेन दुष्करम्।
 विशेषतोऽसहायेन किमु राज्यं महोदयम्॥
 (ख) यदि न प्रणयेद् राजा दण्डं दण्ड्येष्वतन्द्रितः।
 शूले मत्स्यानिवापक्ष्यन् दुर्बलान् बलवत्तराः॥
 (ग) व्यसनस्य च मृत्योश्च व्यसनं कष्टमुच्यते।
 व्यसन्यधोऽधो व्रजति स्वर्यात्यव्यसनी मृतः॥
 (घ) नास्य छिद्रं परो विद्याद् विद्याच्छिद्रं परस्य तु।
 गूहेत् कूर्म इवाङ्गानि रक्षेद्विवरमात्मनः॥

3. यथाभिलषितं द्वयोः श्लोकयोः सप्रसङ्गव्याख्या कार्या। 5×2=10
 যে কোনো দুটি শ্লোকের সপ্রসঙ্গ ব্যাখ্যা করো।
- (ক) ईशा वास्यमिदं सर्वं यत् किञ्च जगत्यां जगत्।
 तेन त्यक्तेन भुञ्जीथा मा गृधः कस्यस्विद् धनम्॥
- (ख) असूर्या नाम ते लोका अन्धेन तमसावृताः।
 तांस्ते प्रेत्याभिगच्छन्ति ये के चात्महनो जनाः॥
- (ग) अन्धं तमः प्रविशन्ति येऽविद्यामुपासते।
 ततो भूय इव ते तमो य उ विद्यायां रताः॥
- (घ) सम्भूतिञ्च विनाशञ्च यस्तद्वेदोभयं सह।
 विनाशेन मृत्युं तीर्त्वा सम्भूत्यामृतमश्नुते॥
4. अधोलिखितेषु पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः। 2×5=10
 নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির মধ্যে পাঁচটির উত্তর দাও।
- (ক) मनुसंहिता केन विरचिता? मनुसंहितायाः सप्तमाध्यायस्य किं नाम?
 মনুসংহিতা কে রচনা করেছেন? মনুসংহিতার সপ্তমাধ্যায়ের নাম কী?
- (ख) किं नाम षाड्गुण्यम्?
 ষাড্গুণ্য কী?
- (ग) किं नाम तौर्यत्रिकम्?
 তৌর্যত্রিক কী?
- (घ) व्यसनं कतिविधम्? किं किं च?
 ব্যসন কয় প্রকার ও কী কী?
- (ङ) 'उपनिषद्' — इत्यस्य कः अर्थः? ईशोपनिषद् केन वेदेन सम्बद्धा?
 উপনিষদ্ - শব্দের কী অর্থ? ঈশোপনিষদ্ কোন বেদের সঙ্গে সম্বন্ধ?
- (च) 'पूषन्' इति पदस्य कः अर्थः?
 'পূষন্' - এই পদের কী অর্থ?
- (छ) विद्याशब्दस्य कः अर्थः?
 বিদ্যা শব্দের কী অর্থ?

AH-IV/Sanskrit-405/SEC-2/19

B.A. 4th Semester (Honours) Examination, 2019**SANSKRIT****Paper : 405 (SEC-2)****(Spoken Sanskrit and Writing Enhancement in Sanskrit)****Course ID : 40915****Time: 2 Hours****Full Marks: 40***The figures in the margin indicate full marks.**Candidates are required to give their answer in their own words
as far as practicable.*

1. परिनिष्ठितरूपं विलिख्य वाक्यं विरच्यतां यथेच्छं पञ्चकस्य। 2×5=10
- (क) शक्तिशब्दात् मतुप्रत्यये पुलिङ्गे प्रथमैकवचने
- (ख) पठ्धातोः क्तवतुप्रत्यये पुलिङ्गे प्रथमैकवचने
- (ग) खाद्धातोः क्त्वाप्रत्यये
- (घ) सेव्धातोः शानच्प्रत्यये स्त्रीलिङ्गे प्रथमैकवचने
- (ङ) राज्ञः पुरुष इत्यस्य समासे
- (च) दिने दिने इत्यस्य समासे
- (छ) अष्टानाम् अध्यायानां समाहारः — इत्यस्य समासे
2. यथेच्छं प्रश्नचतुष्टयं समाधेयम्। 5×4=20
- (क) सविग्रहः समासः निर्णयो यथेच्छं पञ्चानां पदानाम्। 1×5=5
दुर्भिक्षम्, पीताम्बरः, पुरुषसिंहः, रामलक्ष्मणौ, पञ्चवटी, नीलपद्मम्, अधिहरि
- (ख) व्युत्पत्तिर्निर्णया निम्नोक्तेषु यथेच्छं पञ्चकस्य। 1×5=5
यवमान्, बलवान्, पठितुम्, गत्वा, करणीयम्, खादन्, गीतम्
- (ग) गृहे सरस्वतीपूजामुपलक्ष्य मित्रं प्रति आमन्त्रणपत्रमेकं लिख्यताम्।
- (घ) अवकाशलाभाय विभागाध्यक्षं प्रति आवेदनपत्रं लिख्यताम्।

(ङ) स्वतन्त्रतादिवसमुपलक्ष्य ध्वजोत्तलनसमारोहस्य सूचनां प्रदातुम् एका विज्ञप्तिः लेख्या।

(च) अधोनिर्दिष्टेषु षड्चकस्य व्युत्पत्तिः लेख्या।

कृत्वा, पठितव्यम्, गमनीयम्, धावन्, द्रष्टुम्, धूमवान्, दर्शितः

(छ) अधोलिखितस्य गद्यांशस्य सारांशो लेख्यः।

एकस्मिन् वृक्षे एकः काकः तस्य पत्न्या सह निवसति स्म। तस्यैव वृक्षस्याधः एकः कृष्णसर्पोऽपि वसति स्म। सः तयोः शावकान् खादति स्म। एतेन काकदम्पती दुःखिनौ आस्ताम्। एकदा काकः स्वमित्रस्य शृगालस्य समीपं गत्वा सर्पवृत्तान्तं सूचितवान्। शृगालोऽपि सर्पहननोपायमेकं सूचितवान्। तदनुसारं काक उड्डीय राजप्रासादं गतवान्। तत्र एकस्मिन् सरोवरे अन्तःपुरस्त्रियः स्नानरता आसन्। तासामाभरणानि सरोवरस्य सोपानेषु स्थापितानि आसन्। तेषु एकमाभरणं मुखेन गृहीत्वा काकः वनाभिमुखं गतः। राजभट्ट अपि काकमनुसरन्ति स्म। काकः तमाभरणं सर्पगृहे पातितवान्। राजभट्टः दण्डप्रहारेण तं सर्पं मारितवन्तः आभरणं च नीतवन्तः। ततः परं काकदम्पती सुखेन जीवतः स्म।

3. यं कमपि विषयमेकमाश्रित्य एको निबन्धो रचनीयः।

10×1=10

अस्माकं देशः, परोपकारः, गङ्गानदी

AP-IV/Sanskrit-401C-1D/19

B.A. 4th Semester (Programme) Examination, 2019**SANSKRIT****Paper : 401C-1D****(Rājdharmā & Brahmatattvam)****Course ID : 40918****Time: 2 Hours****Full Marks: 40***The figures in the margin indicate full marks.**Candidates are required to give their answer in their own words
as far as practicable.*

1. यथेच्छं कस्यचिदेकस्य प्रश्नस्योत्तरम् दीयताम्। 10×1=10
 ये कोनो ँकटि प्रश्नेर उतुतर लेखो।
 (क) मनुसंहितामनुसृत्य राज्ञो दैवोत्पत्तिः सविस्तरं वर्णयताम्।
 मनुसंहिता अनुसारे राजार दैवोत्पत्ति आलोचना करो।
 (ख) ईशोपनिषदः प्रतिपाद्यविषया आलोच्यन्ताम्।
 ईशोपनिषदेर विषयवस्तु आलोचना करो।
 (ग) मनुसंहितामनुसृत्य दण्डस्वरूपम् आलोच्यताम्।
 मनुसंहितानुसारे दण्डेर स्वरूप आलोचना करो।
2. यथाभिलषितं द्वयोः श्लोकयोः सप्रसङ्गव्याख्या संस्कृतभाषया देवनागरीलिपिमाप्रित्य कार्या। 5×2=10
 प्रसङ्ग उल्लेखपूर्वक ये कोनो दुटि श्लोकेर संस्कृत भाषाय देवनागरीलिपिते व्याख्या लेखो।
 (क) बालोऽपि नावमन्तव्यो मनुष्य इति भूमिपः।
 महती देवता ह्येषा नररूपेण तिष्ठति॥
 (ख) इन्द्रियाणां जये योगं समातिष्ठेहिवानिशम्।
 जितेन्द्रियो हि शक्नोति वशे स्थापयितुं प्रजाः॥
 (ग) वक्रवच्चिन्तयेदर्थान् सिंहवच्च पराक्रमेत्।
 ब्रकवच्चावलुम्पेत शशवच्च विनिष्पतेत्॥
 (घ) एवंवृत्तस्य नृपतेः शिलोच्छेनापि जीवितः।
 विस्तीर्यते यशो लोके तैलबिन्दुरिवाम्भसि॥

3. द्वयोः मन्त्रयो व्याख्या कार्या।

5×2=10

যে কোনো দুটি মন্ত্রের ব্যাখ্যা লেখো।

- (ক) ईशावास्यमिदं सर्वं यत् किञ्च जगत्यां जगत्।
तेन त्यक्तेन भुञ्जीथा मा गृधः कस्यस्विद्धनम्॥
- (ख) तदेजति तन्नैजति तदूरे तद्वन्तिके।
तदन्तरस्य सर्वस्य तदु सर्वस्यास्य बाध्यतः॥
- (ग) अन्धं तमः प्रविशन्ति येऽविद्यामुपासते।
ततो भूय इव ते तमो य उ विद्ययां रताः॥

4. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु यथेच्छं पञ्चनामुत्तराणि लिखत।

2×5=10

নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির মধ্যে যে কোনো পাঁচটির উত্তর লেখো।

- (क) मनुसंहितायाः सुप्रसिद्धः टीकाकारः कः? किं नाम तस्य टीकायाः?
मनुसंहिताया सुप्रसिद्ध टीकाकार के? তাঁর টীকার নাম কী?
- (ख) शिलोञ्छ-शब्दस्य कोऽर्थः?
शिलोञ्छ शब्दের অর্থ কী?
- (ग) मनुसंहितानुसारं दुर्गः कतिविधः? एतेषु दुर्गेषु कः श्रेष्ठः?
मनुसंहितानुसारे दुर्ग कय प्रकार? এইগুলির মধ্যে কোন दुर्ग श्रेष्ठ?
- (घ) 'आन्वीक्षिकी' इत्यस्य पदस्य कोऽर्थः?
'आन्वीक्षिकी' এই পদের কী অর্থ?
- (ङ) ईशोपनिषद् केन वेदेन सम्बद्धा?
ঈশোপনিষদ কোন বেদের সঙ্গে সম্বন্ধ?
- (च) ईशोपनिषदः अपरं किं नाम?
ঈশোপনিষদের অপর নাম কী?
- (छ) 'हिरण्मयेन पात्रेण' - इत्यनेन किं बोध्यम्?
'हिरण्मयेन पात्रेण'-এর দ্বারা কী বোঝানো হয়েছে?

AP/Sanskrit-405/SEC-2/19

B.A. 4th Semester (Programme) Examination, 2019**SANSKRIT****Paper : 405 SEC-2****(Spoken Sanskrit & Writing Enhancement in Sanskrit)****Course ID : 40910****Time: 2 Hours****Full Marks: 40***The figures in the margin indicate full marks.**Candidates are required to give their answers in their own words
as far as practicable.***1. यथानिर्देशम् एकः समाधेयः।****10****A. निम्नप्रदत्तेषु पञ्चानां परिनिष्ठितरूपं लिखित्वा तेन वाक्यं रचनीयम्।**

(क) ज्ञान + मतुप्,	(ख) खाद् + तुमुन्,
(ग) गम् + शतृ,	(घ) पठ् + क्त्वा,
(ङ) प्र-नम् + ल्यप्,	(च) गै + क्त,
(छ) दा + तुमुन्,	

B. पञ्चानां परिनिष्ठितरूपं लिखित्वा तैः वाक्यानि रचनीयानि।

(क) कृ + क्त्वा,	(ख) आ + गम् + ल्यप्,
(ग) ग्रह् + क्त,	(घ) सेव् + शानच्,
(ङ) जि + तव्य,	(च) शक्ति + मतुप्,
(छ) दा + क्वत्तु,	

C. पञ्चभिः अव्ययैः वाक्यरचनं कार्यम्।

(क) यदा	(ख) तदा	(ग) सदा	(घ) अद्य	(ङ) परह्यः	(च) ह्यः	(छ) च

2. यथानिर्देशं चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः।**5×4=20****A. निम्नप्रदत्तेषु पञ्चाव्यययोगेन वाक्यविरचनं करणीयम्।****5**

(क) कुत्र	(ख) च	(ग) श्वः	(घ) कदा	(ङ) ह्यः	(च) अपि	(छ) यत्र

B. निम्नस्थापितेषु पञ्चानाम् अशुद्धिसंशोधनं करणीयम्।**5**

(क) स प्राते गायति।	(ख) मे मने सुखं नास्ति।
(ग) बालकाः आम्रान् खादन्ति।	(घ) नरपत्या सह गच्छति।
(ङ) ग्रामस्य निकषा नदी प्रवहति।	(च) भगवानस्य महिमा अपारा।
(छ) मातरं प्रणत्वा देशान्तरं गच्छति।	

- C.** निम्नप्रदत्तेषु पञ्चानां वाच्यपरिवर्तनं कार्यम्। 5
- (क) अहं विद्यालयं गच्छामि।
 (ख) रमण्यः गायन्ति।
 (ग) शिशवः प्रातः कन्दुकं क्रीडन्ति।
 (घ) बालकः पुस्तकं पठितवान्।
 (ङ) बालिकाः विद्यालयं गताः।
 (च) अस्माभिः पुस्तकं दीयते।
 (छ) सुन्दरः बालकः पठति।
- D.** निम्नप्रदत्तेषु पञ्च रिक्तस्थानानि पूरणीयानि। 5
- (क) नरशब्दस्य तृतीयाबहुवचने _____ भवति।
 (ख) लताशब्दस्य द्वितीयाबहुवचने _____ भवति।
 (ग) गम्धातोः लट्लकारस्य प्रथमपुरुषद्विवचने _____ भवति।
 (घ) पठ्धातोः लट्लकारस्य मध्यमपुरुषबहुवचने _____ भवति।
 (ङ) प्रतियोगे _____ विभक्तिः भवति।
 (च) हेत्वर्थे _____ विभक्तिः भवति।
 (छ) विनायोगे _____ विभक्तिः भवति।
- E.** पञ्चानां वाक्यानाम् अशुद्धिसंशोधनं क्रियताम्। 5
- (क) तव वाक्यं मम न रोचते।
 (ख) सत्यं परित्यक्त्वा मिथ्यां मा भज।
 (ग) यथाशक्तिं धर्मकर्म कुरु।
 (घ) महाराजस्य तिस्रः दाराः आसन्।
 (ङ) विद्यालयस्य अभितः उद्यानं वर्तते।
 (च) आत्मां सततं रक्षेत्।
 (छ) साधवो मरणं न विभ्यति।
- F.** पञ्चानां वाक्यानां वाच्यपरिवर्तनं विधेयम्। 5
- (क) बालकः पुस्तकं पठति।
 (ख) शिशुः हसति।
 (ग) कवयः काव्यानि रचयन्ति।
 (घ) अहम् एतत् कर्म कृतवान्।
 (ङ) पक्षिणः वृक्षे कूजन्ति।
 (च) पिता पुत्रेण सह गच्छति।
 (छ) राजा माधवाय वस्त्रं ददाति।

G. पञ्चानां रिक्तस्थानं पूरणीयम्।

5

- (क) बन्धुः _____ (माधव) रूप्यकं ददाति।
 (ख) सत्यं _____ (परि + त्यज् + ल्यप्) मिथ्या मा भज।
 (ग) मुनयः _____ (गिरि) तपस्यां कुर्वन्ति।
 (घ) _____ (भगवान्) महिमा अपारः।
 (ङ) दश छात्राः _____ (गम् + लट्)।
 (च) _____ (कवि) कालिदासः श्रेष्ठः।
 (छ) राजा _____ (प्रासाद) पश्यति।

3. संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च निम्नप्रदत्तवाक्येषु पञ्चानाम् अनुवादः करणीयः।

2×5=10

- (क) बालकगुलि प्रतिदिन पढार जन्य विद्यालये याय।
 (ख) आमादेर ग्रामे एकटि नदी आछे।
 (ग) विद्यालयेर बागाने अनेक फुल फुटेछे।
 (घ) खेलार जन्य बालकेरा माठेर दिके याछे।
 (ङ) संस्कृतभाषा जगतेर श्रेष्ठ भाषा।
 (च) आमादेर बङ्गभूमिते वीरेरा जन्मगहण करेछेन।
 (छ) शिक्षकरा आमादेर पढान एवं सदुपदेश देन।